

Relacja z debaty „Piecza zastępcza – wyzwania i potrzeby stojące przed samorządem lokalnym” podczas X Europejskiego Kongresu Samorządów, 4 marca 2025 r. w Mikołajkach

Przepełnione placówki opiekuńczo-wychowawcze (tzw. domy dziecka) i rodziny zastępcze, przeciągające się procedury sądowe, rosnąca kolejka dzieci czekających na miejsce w pieczy zastępczej, mniejsza liczba adopcji oraz niewystarczające wsparcie psychologiczne i finansowe dla dzieci oraz ich opiekunów to tylko część wyzwań, które stoją przed rządem, samorządami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci, które trafiają do pieczy zastępczej. Podczas debaty eksperci i praktycy dyskutowali nt. propozycji niezbędnych reform, które mają usprawnić system pieczy zastępczej.

Moderator: Bartłomiej Jojczyk, Prezes, Fundacja Dobrych Inicjatyw

Paneliści:

- Michał Guć, Zastępca Dyrektora Departamentu Polityki Demograficznej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- Joanna Luberadzka-Gruca, Prezeska Zarządu, Fundacja Polki Mogą Wszystko
- Aneta Markowska, Dyrektor, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie
- Arkadiusz Wiśniewski, Prezydent, Urząd Miasta Opole
- Agata Żędzian-Andrzejczyk, Zastępca Dyrektora, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

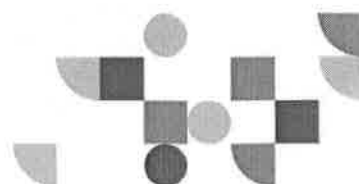
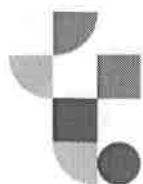
Obecnie poza rodzinnym domem w Polsce wychowuje się co setne dziecko - w sumie ponad 77 tysięcy. Równolegle blisko 1,5 tysiąca dzieci czeka na bezpieczny dom, ponieważ brakuje miejsc zarówno w rodzinach zastępczych, jak i domach dziecka. Wyjście z tej dramatycznej sytuacji wymaga kooperacji rządu, samorządów i organizacji społecznych, a także usprawnienia współpracy między sądami rodzinnymi, ośrodkami pomocy społecznej i podmiotami związanymi z pieczą zastępczą.

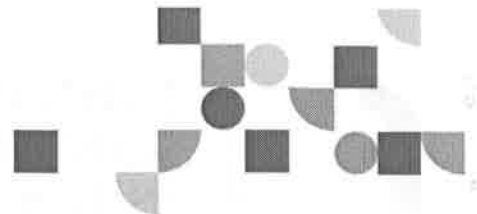
*Samorządy robią bardzo dużo, by zabezpieczyć potrzeby dzieci ze swojego powiatu, a zaraz zacząć robić jeszcze więcej, więc ten smok samorządowy się przebudza, otwiera na budowanie takiego systemu pieczy zastępczej, który zapewni bezpieczne miejsce do życia każdemu dziecku. To ogromny wysiłek, który należy wspierać zarówno przepisami prawa, jak i finansowaniem. Jednak system tworzą ludzie i to od ich zaangażowania, współpracy i determinacji wiele zależy – mówił moderator dyskusji **Bartłomiej Jojczyk**, prezes Fundacji Dobrych Inicjatyw.*

Dobre praktyki lokalne

Miasto Opole w najbliższych 4 latach przeznaczy 40 mln zł na rozwój systemu pieczy zastępczej. Środki te zostaną wykorzystane na budowę dwóch nowych rodzinnych domów dziecka, 20 mieszkań treningowych dla usamodzielniającej się młodzieży oraz wsparcie dla rodzin zastępczych, np. w postaci środków na cele wychowawcze dla rodziców zastępczych czy diagnostyczne dla dzieci z niepełnosprawnościami.

Wiele samorządów inwestuje w infrastrukturę, budowanie dróg i wiele innych. Natomiast sprawy społeczne często schodzą na dalszy plan. W Opolu jest sporo wyzwań inwestycyjnych, natomiast chcemy tak prowadzić politykę, żeby odpowiadać na wyzwania, które stoją przed całą społecznością. Po dyskusjach i analizie dotychczas zrealizowanych działań wypracowaliśmy szeroki, czteroletni program przyjęty przez Radę Miasta pod koniec ubiegłego roku. Pojawiały się pytania, jakie kwoty

zapropnować, jakie rozwiązania wdrożyć i czy rzeczywiście są to działania potrzebne czy będą one skuteczne. Czas pokaże, bo to jest początek tego działania, ale rzeczywiście te transfery finansowe mają zachęcić rodziny zastępcze do tego, żeby zajmować się dziećmi i ułatwić im opiekę – powiedział Arkadiusz Wiśniewski, Prezydent Miasta Opole.

Wyzwania proceduralne i systemowe

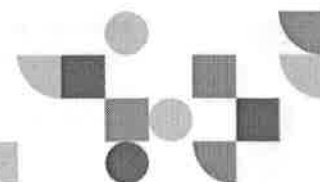
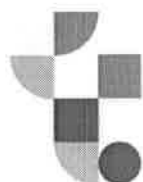
Eksperti wskazali, że zmiany potrzebne są już na etapie umieszczania dziecka w pieczy zastępczej. Same procedury sądowe są przewlekłe i skomplikowane, co prowadzi do dalszej destabilizacji życia dzieci. Brakuje także koordynatorów pieczy zastępczej i asystentów rodzin, co dodatkowo obciąża istniejące struktury. Podczas debaty wielokrotnie podkreślano także problem wypalenia zawodowego rodziców zastępczych. Zdaniem uczestników, niezbędne jest zwiększenie wsparcia psychologicznego i finansowego, aby zachęcić nowe osoby do podjęcia tej odpowiedzialnej roli. Ponadto wprowadzenie centrów wytchnieniowych oraz systemu urlopów dla rodzin zastępczych mogłoby znacząco poprawić sytuację.

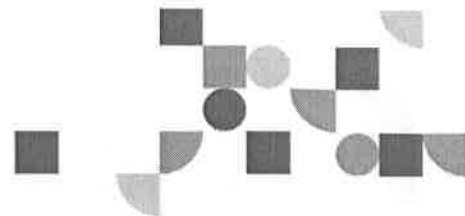
Nasz samorząd również podejmuje działania, by wspierać i rozwijać pieczę zastępczą rodzinną i instytucjonalną. Nie mamy ośrodka interwencyjnego, mamy jedno pogotowie, które jest niewystarczające dla zabezpieczenia dzieci, które w ramach interwencji potrzebują pomocy. Natomiast mamy wiele inicjatyw, które samorząd podejmuje, mamy zabezpieczone wsparcie psychologiczne, edukacyjne, finansowe. Nadal brakuje nam wyspecjalizowanych rodzin zastępczych, te które funkcjonują są zagrożone wypaleniem zawodowym. Nasze władze są nastawione na politykę społeczną, na jej wzmocnienie i rozwój, ale stoimy przed kryzysem, brakuje kandydatów na rodziny zastępcze. Ze strony rodzin słyszymy o braku bezpieczeństwa zawodowego. Ponadto nadal brakuje szerokiego dostępu do usług medycznych i rehabilitacyjnych, a trafiają do nas dzieci, które mają takie potrzeby – mówiła Agata Żędzian-Andrzejczyk z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie.

W Olsztynie mamy dużą ofertę wsparcia dla rodzin zastępczych - zatrudniamy 7 psychologów, prowadzimy 3 grupy wsparcia, realizujemy duży projekt strategiczny o wartości 5 mln PLN, obejmujący wyjazdy, superwizje, szkolenia dla rodzin. W PCPR pracuje 80 osób, z czego 30 obsługuje rodzinną pieczę zastępczą. Nasze rodziny są zaopiekowane. Natomiast wszystkie formy pieczy są dziś przepełnione. Staramy się to zmienić, od wielu lat prowadząc kampanię społeczną „Rodzina zastępcza – profesja z misją”. Widzimy jednak, jak zmienia się model profil kandydatów, którzy przychodzą na szkolenia. Nie są to rodziny, które przyjmą 3 dzieci, tylko na początek jedno, ponieważ potrzebują czasu, aby się przymierzyć do rodzicielstwa zastępczego i dopiero potem móc wziąć drugie dziecko albo trzecie. Rocznie szkolimy ok. 14 osób, a otwierają się 4 rodziny, a w tym samym czasie do pieczy trafia 60-70 dzieci – mówiła Aneta Markowska, z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie.

Gdzie szukać kandydatów na rodziny zastępcze?

Kandydatów na rodziny zastępcze brakuje w całej Polsce. Jednak, jak mówiła Joanna Luberadзка-Gruca z Fundacji Polki Mogą Wszystko: Nie mamy dziś kryzysu pieczy rodzinnej, tylko mamy kryzys rodziny w ogóle. Polityka społeczna jest maratonem, a nie sprintem. W związku z tym potrzebujemy działania na różnych polach. CBOS przeprowadził w połowie 2023 roku badanie dotyczące decyzji prokreacyjnych Polaków i z tych badań wynika, że 57% osób badanych ma mniej dzieci niż by chciało. Wśród takich osób musimy szukać kandydatów na rodziców zastępczych. Prawdopodobnie te osoby się nie zdecydują od razu na przyjęcie dwójki, czy kilkorga dzieci, ale warto zacząć choćby od jednego dziecka, a potem rozwijać współpracę z taką rodziną tak, by zechciała

zostać rodziną zawodową. To bardzo poważna decyzja życiowa i to nie jest decyzja na chwilę, bo zależy nam na tym żeby stworzyć bezpieczne i stabilne środowisko rodzinne dla dzieci i całej rodziny na wiele lat. Konieczne jest żeby otoczyć te rodziny pomocą.

Obszary planowanej przez Ministerstwo reformy

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zapowiedziało, że w najbliższych miesiącach przedstawi konkretne propozycje legislacyjne reformujące system pieczy zastępczej, które uwzględnią postulaty ekspertów i organizacji pozarządowych.

Sytuacja nie jest łatwa, bo z jednej strony mamy kryzys, jeśli chodzi o umieszczenia dzieci w pieczy wynikający ze wzmożonego napływu dzieci do pieczy. Z roku na rok rośnie liczba postanowień sądów. Z drugiej strony są zmiany społeczne. W ciągu 10 lat o 1000 rocznie spadała liczba adopcji w Polsce, więc nie zwalniają się miejsca w pieczy zastępczej. Do tego dochodzą jeszcze dzieci cudzoziemskie, które trafiają do Polski. Rozwój pieczy rodzinnej wymaga budowania pewnego dyskursu, który by pokazywał jak ważną i potrzebną pracę wykonują rodziny zastępcze. Nie ma drugiego takiego zadania publicznego, które byłoby w takim stopniu wykonywane przez obywateli. W obecnej sytuacji nie mamy już czasu, by rozmawiać o kierunkach zmian, tylko o konkretach. W perspektywie miesiąca, dwóch chcemy przed interesariuszami tego systemu: rodzinami zastępczymi, przedstawicielami placówek, starostami, PCPR-ami położyć konkretne propozycje przepisów, by w ramach takich pre-konsultacji ustawy rozmawiać o konkretnych zmianach, ale już opisanych językiem prawa – mówił Michał Guć z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

1. Mobilizacja do wsparcia rodzin biologicznych na poziomie gminy

Obecnie sposób finansowania i refundacji przez gminy kosztów pieczy zastępczej jest absurdalny, ponieważ w praktyce zachęca do „wypychania” dzieci do pieczy zastępczej. Gmina musi być zainteresowana tym, żeby rodzina dobrze funkcjonowała. Przygotowane przez MRPiPS rozwiązanie zakłada, że gmina będzie zobowiązana ponieść zdecydowanie wyższy koszt w sytuacji, gdy nie zapewniła rodzinie biologicznej odpowiedniego wsparcia i w rezultacie dziecko trafiło do pieczy zastępczej. Jednocześnie wdrożone zostaną mechanizmy, które będą zachęcały gminy do szukania rodzin zastępczych spokrewnionych i ich wspierania.

2. Wsparcie rodzin w kryzysie

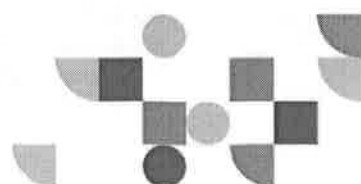
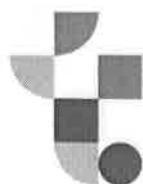
MRPiPS chce przywrócenia pierwotnej idei asystenta rodziny, który pracuje z rodziną w kryzysie, i którego zadaniem jest zapobieganie temu, by kryzys przybrał takie rozmiary, że dziecko trzeba będzie z rodziny naturalnej ewakuować.

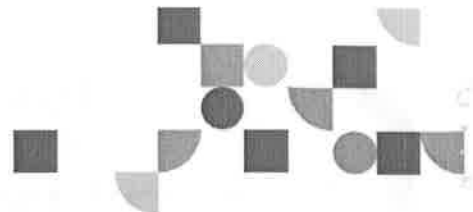
3. Pozytywne zmiany dla rodzin zastępczych

Resort chce, by forma zatrudnienia rodziców zastępczych dawała im większą stabilizację, a ich wynagrodzenie wzrosło. Planowane zmiany mają zobowiązać powiaty do tego, by zapewniały rodzinom zastępczym łatwą dostępność do koszyka różnego rodzaju usług wsparcia, które ułatwią skuteczne wykonywanie zadania, które im powierzono.

4. Współpraca na poziomie powiatów

Ministerstwo zapowiada wdrożenie mechanizmów stymulujących współpracę pomiędzy samorządem a podmiotami funkcjonującymi w systemie pieczy zastępczej (sądy rodzinne, OPSy, PCPRy etc.). Wdrożone zostanie rozwiązanie, które pilotażowo zostanie sprawdzone w 38 powiatach.

5. Asystentura usamodzielnienia

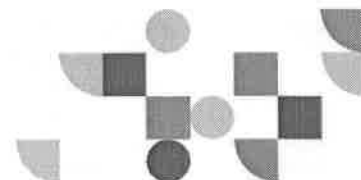
Kolejnym ważnym krokiem w dobrą stronę ma być obowiązek rozpoczęcia prac nad Indywidualnym Programem Usamodzielnienia z wychowankami, już w wieku 16 lat oraz wsparcie kluczowego procesu usamodzielnienia poprzez zapewnienie nadzorującym go opiekunom odpowiedniego wynagrodzenia i wsparcia oraz wdrożenie narzędzi umożliwiających monitorowanie jego efektów.

Współpraca podmiotów związanych z pieczą zastępczą

O wielu rzeczach z samorządami się nie dyskutuje albo mało się dyskutuje. Otrzymujemy zadania do realizacji, pojawiają się nowe przepisy, a samorząd musi sobie z tym poradzić. Dlatego takie dyskusje są potrzebne, by uświadomić jakie są problemy. Usłyszałem tu bardzo wiele mądrych wniosków, odpowiedzi, które będziemy starali się wdrożyć, choćby w zakresie poszukiwania rodzin zastępczych. Rzeczywiście współczesność jest taka, że ludzie po prostu szukają przyjemności i chcą mieć na nie pieniądze. Niekoniecznie chcą się zajmować wychowywaniem kolejnych pokoleń. Z tego się biorą różne problemy, które mamy. Do tego dochodzi brak systemowego wsparcia dla działań, które są realizowane na poziomach lokalnych – podsumował Arkadiusz Wiśniewski, Prezydent Miasta Opole.

Eksperti zgodnie stwierdzili, że brakuje współpracy na linii sąd rodzinny, gmina, powiat. Jest bardzo widoczny brak komunikacji i niestety przyczynia się do tego, że system krzywdzi dzieci. Wiele z nich mogłoby pozostać w rodzinie biologicznej, gdyby odpowiednio wcześniej asystent rodziny rozpoczął z nią pracę i zażegnać kryzys, a nie kierować dzieci do pieczy zastępczej. Podkreślono, że wszystkie podmioty tworzą jeden system i wszystkie są odpowiedzialne za pomoc dzieciom. Nie chodzi o to żeby przetrzącać dzieci do sąsiada i pozbywać się w ten sposób problemu. Wszyscy zaangażowani muszą grać do jednej bramki i robili to razem, działając w najlepszym interesie dzieci, a tego obecnie brakuje.

W Fundacji Dobrych Inicjatyw będziemy się bacznie przyglądać i uczestniczyć w kolejnych etapach reformy, próbując wypracować najlepsze rozwiązania dla 1% dzieci w PL. To co jest ważne, to fakt że po raz pierwszy na poziomie ministerialnym mówi się o konieczności zmian w procesie usamodzielnienia. Zachęcamy także samorządy, w tym PCPR-y do aktywnego uczestnictwa w procesie legislacyjnym i współtworzenia zmian, które zagwarantują dobrostan i bezpieczeństwo wszystkim dzieciom, które już trafiły i w przyszłości trafią do pieczy zastępczej – podsumował Bartłomiej Jójczyk, prezes Fundacji Dobrych Inicjatyw.

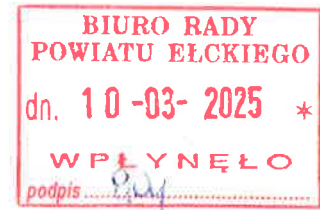
Temat: Fwd: Relacja z panelu dyskusyjnego "Piecza zastępcza – wyzwania i potrzeby stojące przed samorządem lokalnym"

Nadawca: Edyta Czarnecka <edyta.czarnecka@powiat.elk.pl>

Data: 10.03.2025, 10:08

Adresat: Marek Chojnowski <marek.chojnowski@powiat.elk.pl>, Biura Rady Powiatu Elckiego <brady@powiat.elk.pl>, PCPR <pcpr@powiat.elk.pl>

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU ELCKIEGO
Andrzej Wiszowaty

--- Treść przekazanej wiadomości ---

Temat: Relacja z panelu dyskusyjnego "Piecza zastępcza – wyzwania i potrzeby stojące przed samorządem lokalnym"

Data: Fri, 7 Mar 2025 15:49:34 +0100

Nadawca: Katarzyna Domańska <k.domanska@fdi.org.pl>

Dzień dobry,

w załączeniu przesyłam podsumowanie dyskusji panelowej "Piecza zastępcza – wyzwania i potrzeby stojące przed samorządem lokalnym", która odbyła 4 marca 2025 roku się podczas X Europejskiego Kongresu Samorządów, w Mikołajkach.

W dyskusji wzięli udział:

- Michał Guć, Zastępca Dyrektora Departamentu Polityki Demograficznej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- Bartłomiej Jojczyk, Prezes Fundacji Dobrych Inicjatyw
- Joanna Luberadзка-Gruca, Prezeska Zarządu Fundacji Polki Mogą Wszystko
- Aneta Markowska, Dyrektor, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie
- Arkadiusz Wiśniewski, Prezydent Miasta Opole
- Agata Żędzian-Andrzejczyk, Zastępca Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

Uprzejmie proszę o przekazanie załączonego dokumentu następującym osobom:

- Starosta Powiatowy
- Przewodniczący Rady Powiatu
- Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Pozdrawiam serdecznie

www.fdi.org.pl

Katarzyna Domańska

Komunikacja

Fundacja Dobrych Inicjatyw

Al. Jerozolimskie 85/6, 02-001 Warszawa

Tel: 22 308 88 81

k.domanska@fdi.org.pl

— Załączniki: —

Relacja z panelu dyskusyjnego nt. pieczy zastępczej.pdf

811 KB